

La cultura, se'n foton leis Occitanistas ?... Sembla que òc...

© J. Ubaud - 2014

Per far resson a mon precedent article sus l'abséncia de cultura nòstra au Mucèm de Marselha e dins sa seguida logica¹, fa de temps que me pausi vertadierament la question de l'interès dei quiteis Occitanistas per sa cultura, sa cultura dins sa globalitat. La lenga, òc, fins qu'au deliri e en generau mai sovent per la destrusir cadun a son biais en tota bòna consciéncia ; la politica, òc, fins qu'au deliri, amb excomunicacions diversas a la clau per s'insolentar a non plus (tradicion greco-latina dau forum d'unei dison coma excusas, mai se carpinhar per se carpinhar es d'una esterilitat fonsa e vira essencialament a "la faire clavar a l'autre" per totei lei mejans, comprés la difamacion)² ; un pauqueton d'istòria (benlèu lo costat lo mens oblidat ?), mai lo demai ? E quitament lei libres que se vendon dificilament, son gaire legits, subretot encò dei joines. Lo vernís culturau deis Occitanistas me sembla sovent ben tèune tèune que redusit a pauc de domenis.

Per exemple, quinei son leis articles dau Jornalet que «fan petar lo comptador» en nombre de lecturas e d'escambis de corrièrs ? Jamai d'articles de culturas generalas (ja mai que rars e es de plànher e es grèu), - e per lei mieus pas lei d'etnobotanica -, exclusivament d'articles clivants (ò mai sovent desforviats per venir clivants), aquelei que pòdon generar batèstas e garrolhas, fletejadas en direccion de l'autor de la part d'anònims (mai cuòu e camisa dins la vida ò en ideologia), que clican donc sus la sageta montanta, arpadas de la part d'anònims a l'agachon per se ronçar sus Sénher X ò Y (enemics ferotges dins la vida ò en ideologia), que clican donc sus la sageta davalanta infantilament, sens que lo contengut de l'article ò dau corrier justifique en ren l'apreciacion davalanta). La preséncia de 4, 5, 10 sagetas davalantas per un tèxte pasmens neutre au plus mai m'espantarà totjorn... Un exemple recent (mai n'i auria a bodre de citar) a prepaus d'una novèla pluma feminina sus *Lo Jornalet* que faguèt

¹ De milierats de gens an legit ma letra : 800 lecturas en tres jorns sus lo solet site de l'IEO 06. Çò mai important es qu'a tocat largament mai que lo solet mitan occitanista. Totei lei societats sabentas provençalas ne foguèron assabentadas, leis arqueològs, etnològs, etc, que m'escriguèron directament. Totei se pensan parier : lo MUCÈM es un vertadier escàndol... E son director me faguèt una responsa pietadosa.

² L'azard m'a ailàs donat mai que tròp rason per aquesta frasa. Escriguèri aqueste article avans leis orrors recentas que se passèron sus Lo Jornalet, onte avèm tocat lo fins fons de l'abisme en matèria de violéncia, de caça a l'òme, d'umiliacion lexicala, d'amalgama vergonhós. Un estaloiratge de totalitarisme a far fernir d'orror per lo metòd emplegat [apondi ara qu'aqueste totalitarisme me faguèt fugir definitivament, e levar totei meis articles repatriats aici]. Coma en mai coneissi la persona lacerada, m'a donat dos còps mai la nausèa (e siáu pas soleta). Segon la formula consagrada, i a urgéncia que santa Libertat nos apare dei terrorismes/totalitarismes/integrismes de tot peu (intellectuau, politic, religiós... e occitanista) e de tota color (roge, negre, verd... e sang e aur), lèsts de montar de tota peça de procès trucats per satisfaire sa set inextinguibla de violéncia e de victimas a se metre sota la dent. Sembla que totei siegon particularament dinamics d'aquesta passa, ambe de metòdes absoludament identics, quina que siegue sa color.

escriure a un legeire «*Òsca per aquela tèrça pluma feminina de Jornalet. Mai de fremas e mai de diversitat d'opinion !*», corrier gratificat de 21 sagetas montantas mai tanben de 3 sagetas davalantas !? De masclistas patentats coma o fasiá remarcar l'autor. Ò en d'autreis escasenças, reglaments de comptes personaus (mai sens lo mendre rapòrt ambe l'article) pauc gloriós que seis autors s'aparan generalament darrièr l'anonimat, tant per flatejar coma per grafinhar³.

Teissuts garançats

Vana piquada

E mai un article sens la mendra rason de batèsta, mon relevat estatistic de l'usatge de «en + infinitiu» en diacronia dins lei tèxtes lengadocians, faguèt se descadenar d'unei lectors d'un biais incomprendible⁴. Perqué tant d'ernha per un banau relevat de citacions qu'ai pas inventadas, per definicion ? Òm cèrca encara, levat que tota question de lenga descadena per principi leis Occitans, mens prompts a reagir coratjosament dins d'autreis escasenças : per exemple l'eradicacion de la crotz occitana sus lo lògo de la region Lengadòc dau temps de Septiman 1er. Aquí mutisme generalizat... Pasmens, coma subjècte que semblariá a priòri clivant e qu'auriá degut generar una bèla resisténcia, n'èra un e un brave. Mai non, atonia totala... levat dei Catalans, mai coratjós que leis Occitans, que nos permetèron urosament d'escapar au desbatejament dau toponim⁵. Fau aver legit ò ausit, coma m'es estat donat, leis argumentaris enfuocats per defendre l'escafament de « Lengadòc » que, en fòra de quauquei sègles d'usatge de son nom, a l'astre sens prètz de portar lo nom de sa lenga e de nòstra lenga a totei. Eradicacion dau nom e de la crotz, non, aquò lei geinava pas. N'aviáu vergonha e comprenguèri que i a d'Occitans qu'an pas dos sòus

³ Tòrni dire aici mon refús absolut de l'anonimat...

⁴ Au passatge, la tissa sintaxica a ganhat Gard...

⁵ En fòra qu'en terme de drech, es pas a un president de region de decidir dau nom d'una region administrativa, e èra professor de drech ... "Lengadòc" foguèt eradicat parierament dins la marca ombrèla «Sud de França» (ambe de publicitats d'un necitge e d'una laidor visuala a plorar). En qué Lengadòc pòt pretendre èstre mai «Sud de França» que Provença ò Gasconha ? En fòra qu'es ben estranh de se sonar que coma lo sud de..., mentre que siam una region qu'a un nom istoric, que sache. Una bèla pròva de sosmission/vassalizacion. Encara «Lengadòc - Sud de França» per l'estrangier, per melhor situar lo territòri, auriáu comprés, mai «Sud de França» es d'a fons enganaire rapòrt ais autrei regions. Levat que i siegon totei passadas ? Me sembla pas l'aver vist en Provença.

d'onor e que se laissan crompar sa consciéncia e anequelir son sens critic, dau moment que son encartats au meteis endrech que lo decideire : lei menan a santificar fins a seis errors/orrors sens broncar, esquinaplegats, ben docilament, coma dins lei novèlas de Max Roqueta « au país d'Amaluc ». Foguèsse lo camp d'en fàcia per complir aquò qu'aurián bramats coma d'ases (catalans), aquí òc.

Se cèrca donc la cultura... A l'azard... Se cèrca leis articles culturaus de nivèu sus de subjèctes ontè la lenga i seriá una especificitat de cavar (e non la simpla traduccion d'un article en francés). Se cèrca de gens qu'an visitat leis auts luècs occitans ò lei musèus arqueologics, brèu que son instruits un pauqueton en arquitectura nòstra, religiosa ò civila. Se cèrca lei gens assabentats de l'escòla de pintura provençala, en fòra de l'etèrne Cezanne. Se cèrca lei gens aguent visitar lei colleccions d'arts decoratius dei grands musèus «de Bordèu a Niça», donc nòstre patrimòni (e quin patrimòni !), lausenjat e colleccionat dins lo monde tot. E que deurián èstre descrichs e analisats en occitan. Samadet, Gresinha, Montpelhier, Sant Joan de Fòs, Sant Quentin, Dieulofit, Mostier, Varatge, Aubanha, Sant Joan dau Desert, Marselha, Clerissy, Olérys, Fouque, Vèusa Perrin, Savy, Robèrt, Fauchier, Conca, Fontfreda, Senanca, Toronet, topins, pegaus, gresaus, orjòus, tians, viratrochas, indianas, botís, tartans, vos ditz quicòm en matèria d'arts⁶ ? A non, desolat, me ditz pas grand causa, tot bèu just un nom ò dos... Pas mai que lo nom dei scientifics e çò que faguèron.

Se cèrca lei gens capables d'identificar seriá qu'un trentenau de plantas mediterranèas (sus 4500 plantas, un trentenau es modèste coma escomesa), e parier per la flòra montanharda evidentament. Mai trabalhar sus lei plantas e lei paísatges es «passadista». Es ansin qu'un libertari pur chuc, que m'entrevistèt fa longtemps sus mei recèrcas, assagèt de me cunhar en començant per me legir amb un èr ironic... un tèxte de Maurràs sus un paísatge de la Mar de Bèrra. Pas un de Frederic Mistral sus Crau, ò de Josèp d'Arbaud sus Camarga, eventualament un de Joan Giono sus Provença Auta foguèsse en francés ; non, un de Maurràs, en francés. Mai qu'estranh qué ? Sota-entendut, lo país, lo paísatge, lei plantas, seriá pas un quicomet maurrassian⁷ coma subjècte d'interès, non ? Una altra, roja grand tencha, estimava que fasiáu «un trabalh de felibre» (sic). Escapèri, au mens en fàcia es ja quicòm, a «vichista/faissista» bòrd que parli «dau terrador», suspècte au plus mai... Degudament encartats totei dos, devián ausir parierament a son entorn e

⁶ Tiera limitada a quauquei noms de Lengadòc e Provença. Centres de produccions renomats de veirariás, faienças e terralhas vernissadas, noms de faiènciers prestigiós, abadiás, terralhas e teissuts populars.

⁷ L'escomenja de «maurrassian, frontista, faissista, nazi» brandida fòra rason fins au deliri lengatgier (exemples recents de jornalistas e deputats de mai en mai enfuronats), se pòrta totjorn ben a l'ora d'ara, escomenja emplegada tre que manifestatz lo mendre escart ambe lo dògma inculcat. Essent que lei mots s'usan a dich de leis emplegar a tot prepaus fòra prepaus, fau enriquesir lo registre, forçadament, e montar fin qu'a nazi (mai jamai polpotian, es curiós qué ?). La relèva es donc ben assegurada, e demieg lei politics e demieg lei mèdias e demieg leis occitanistas...

reescupissían lo dògma ambe disciplina. En fòra de la bassessa dau procediment, es una pròva bèla d'una incultura abissala, non perqué i coneissían ren a la botanica (es son drech), mai perqué decretavan que i a de domenis de coneissenças que s'ameritan d'èstre escomenjats per principi, au nom de son tuclitge ideologic e de sa classificacion binària «aquò's progressista, aquò's l'es pas». Ambe l'ecologia (la scientifica, pas l'autra) grandissenta, l'interès per la biodiversitat, l'analisi e l'evolució dei paisatges, l'estudi de la toponimia estrechament ligada ai plantas, marca ben coma "comportament culturau occitan ecoresponsable". Veirem çai sota que de rasonaments papiers an menat a la falhida de l'occitanisme, dins tot plen de domenis decretats persona non grata coma subjèctes d'estudis.

Gargoletas/Gorgolinas

Topins

Se cèrca lei gens per aver legit en diacronia e en sincronia un trentenau d'autors de son dialècte (sus de centenaus d'autors, un trentenau es modèste coma escomesa). Parlem pas dei dialèctes vesins decretats opacs... Se fau pas estonar que, sens lectura, lei nivèus ortografic e lexicau siegon tant bas, quitament encò deis ensenhaires, e de mai en mai. Que se ronçan donc sus lo site panoccitan per cercar la mendra traduccion : aguèsson un pauqueton mai legit que la cercarián pas⁸. Se cercava lei Provençaus tant-afogats-de-sa-cultura ai dos collòquis organizats per lo Creddòc a Graveson e Eirague en 2013. E mai en plen dins sei tèrras, lei felibres èran gaire nombrós e lei provençalistas tant-arrapats-a-sa-vertadiera-cultura-provençala-isolada totalament absents. Mai una larga majoritat de femnas, mençonem-o au passatge, coma sovent per la cultura, e qu'avián pas esitat de passar Ròse. Pasmens interveinaires chanuts (occitanistas e felibres e professionaus exteriors), subjèctes diversificats e passionants e pas clivants per dos sòus, donc pas susceptibles de far

⁸ Entre 20 e 40 fautas (fautas, pas opcions normativas ni variants) sus un solet ecran dau site de l'associacion d'ensenhaires AELÒC ; 50 fautas, non comprés lei francismes, sus una soleta pagina dau jornau *Aquò d'Aquí* que lo tèxte, ramenat a un format normau, fa mens d'una pagina A4. Bèlas performanças, non ? De la mena "coneissavan, 5 mètras, pèires, dreissar, quarante, pres dei joines escrivans, conéissença, trobon, restablissement, acadèmi, una circulari". Pòrta donc pas sus de questions espinosas ni sus de tissas de puristas excessius... E mai se tot tèxte ten quauquei fautas e cauquilhas, fatalament e subretot amb lo vielhum, aici passam mai que l'òsca qu'es la basa de la lenga qu'es totalament ignorada.

fugir a l'avança lei bornats, de quin bòrd que siegon. Aquesta programacion rica e duberta auriá degut romplir d'a fons la sala. Mai coma per la militança, son lei meteis que visitan tot, que se desplaçan, que tenon tauliers en se carrejant de quilos de libres, que crompan libres e DVD. Lo demai s'absten de visitar, de crompar, de legir e de se desplaçar ai collòquis e seradas culturalas... Son fatigats e an totjorn una bona excusa de s'èstre pas desplaçats...

Veirariás 18^{en} de la Gresinha (81)

Flasquetas d'elixirs occitans 19^{en}

Mai lei balètis e concèrts fan lo plen. Pron de veire un cafè-daquòs (conferéncia «fa paur» me foguèt dich ! Vai per cafè !) programat avans un balèti, e gratuit pasmens e bilingue pasmens : quauquei personas au cafè, ... fola qu'arriba subte a la fin dau cafè, exclusivament per lo balèti ! Que plen de joines, totalament absents au cafè... Quant de responsables de cercles locaux son desesperats de veire lo pauc de retorn rapòrt a seis investiments militants ! Un d'elei me disiá recentament : «300 mèls mandats dins lo ròdol immediat, per ...30 personas que se desplaçan lei jorns fastes, e pasmens interveneires de tria» (confirmi). Perqué se cultivar, vertat ? Se musica, cants e danças son evidentament de la cultura nòstra⁹, i a pas qu'aquò que fa una cultura (levat encò dei cigalas farandolejairas). Tot parier dins lei mèdias : de plenas paginas, e a repeticion, consacradas a la sortida dau darrier CD/DVD de... Jamai de plaça equivalenta per d'autrei subjèctes culturaus, tant se ne manca, de tot biais gaire gaire abordats bòrd «qu'interessarián degun». Subretot se degun ne'n parla jamai...

Donc gaire gaire d'interès per la cultura globala¹⁰. De mai, i a una estanqueïtat totala entre lei grops d'activitats : ai jamai vist la coeta d'un artista e gaire gaire d'ensenhaires dins mei conferéncias (ambe totjorn quauqueis excepcions evidentament). Ieu, meti un ponch d'onor per me téner assabentada de la creacion musicala occitana. E d'anar escotar una dicha quitament sus un subjècte que ne siáu

⁹ Mercé ais afogats de procès d'intencion de tota mena e de lecturas voluntariament torçudas de pas me faire dire lo contrari. Rapèli en mai que siáu co-autora ambe meis amics musicians Maria José Fages e Joan Miquèu Lhubac de tres cançoniers lengadocians, que lei dos premiers foguèron saludats per l'Acadèmia Carles Cros. Lo tresen espelirà dins gaire.

¹⁰ Parli per lei ròdes que coneissi. Benlèu que i a d'illons sus lo territòri occitan preservats d'aquò.

pas afogada a la partença mai qu'es una característica nòstra : question de curiositat elementària rapòrt a nòstra cultura, per assajar de comprene un tot. Crompèri totei lei libres que citi dins mon ensag «*Escrìchs sus lei femnas, Escrìchs de femnas*» : question d'onestetat per leis autor(a)s e leis editors. Devi èstre terriblement «vièlh jòc», que lei gens ara, amb Internet, exigisson tot gratuit, quora encara vos insolentan pas de gausar publicar encara en format papier, vos acusant «*de voler faire de moneta*» (sic !) e d'èstre antediluviana. E tot donant ren de son costat sus Internet : a elei lo drech de consumir gratuïtament totjorn que mai, ais autrei lo dever de susar graciosament¹¹. D'unei «jornalistas» van fins qu'a mendicar vòstre libre gratuïtament, si que non ne'n parlaràn pas... Generacion iruges ?... Leis editors, ja en situacion precària, ò leis autors que s'autoeditan, son pregats de donar gratuïtament, coma s'èran de grands ostaus d'edicion. Polida solidaritat e polida concepcion de çò qu'es lo dever d'un jornalista occitan de rendre compte de tot çò que se passa en occitan. Mai pasmens, elei, lo fan pagar son jornau, non ?

Catedrala Santa Ceselha (Albi 81)

Castèu de Tarascon (13)

Non que tot lo monde siegue dins la mesura d'anar pertot, crompar tot, legir tot, s'interessar a tot (l'istòria, ieu, foguèt jamai una passion) : aquò's una evidéncia dei bèlas, e per de questions de temps e per de questions d'argent, e per que cadun a sei subjèctes de predileccion. Mai quora son totjorn lei meteis d'èstre presents (d'aver lo temps), e totjorn lei meteis d'èstre absents, de foncionar mata per mata¹² (mai subretot pas inter-matas), de pas se desplaçar a un café (e mai programat au sieu) s'es

¹¹ Encara una viscuda n' i a gaire ... Un ensenheire d'espagnòu de l'universitat de Montpelhier ven de me demandar ... de li donar ma basa de donadas dau diccionari ortografic per noirir son site ! Si si, sembla incredible mai es la realitat. Davant mon refús, m'insolenta en ironizant sus ma flaqueza dins la defensa dei lengas regionalas (!?), sus mei projèctes editoriaus, e ironiza quitament sus « ma charmante éditrice » (sic e resic). Encara un pichon marqués que s'imagina que tot desir de sa part se deu d'èstre satisfach quatecant : pron de siular la serviciala coma òm s'òna son chin. Es evident qu'Internet afavoriza aquesta mena de comportament totalament arrogant e agressiu : que degun prendriá la pena d'o faire en mandant un corrier « a l'antica ». De demandas coma aquesta, « donatz-me tot çò qu'avètz, vos donarai tot çò qu'ai pas, e se disètz de non, empachatz la recèrca d'avançar e avètz marrit caractèr », n'ai agut mai d'una de gerir.

¹² Èstre de la mata : être du même clan, faire partie du sérail, etc.

pas un interveire «de sa mata», fa problèma e pausa question, ò lo contrari. Anèri a Albi presentar lo diccionari ortografic, convidada per lo Centre Culturau Occitan : una ponhadeta de personas, e lei de l'autre cercle s'èran pas solament desplaçadas. Demòra l'amarum dei gens qu'avián pres la pena de me convidar e ieu de me desplaçar tant luenh per tant pauc de monde.

Parierament, se cèrca d'estudis scientifics e donc d'obratges sus un subjècte especializat : quasi ren. L'ai ja escrich, ren de ren en lexicografia tematica ¹³. Lexicografia scientifica, seriosa e noirida s'entend, pas una enena bricolejada bataclada sus un canton de taula e pasmens publicada (donc abenaira de subvencions), un enen lexiconet estequit clafit d'orror (en botanica per exemple), lo enen «Lo parlar de...» qu'es «tant galejaire e tant imatjat» (e tant vendeire ailàs...). Aucèus, insèctes, natura dei sòus, tecnologies, sciéncias, òbras d'art, lexic de la cosina, tipologia deis esplechs agricòlas, veirariás, paniers, teissuts e terralhas vernissadas, ren, totjorn ren. Mencionarai donc ambe d'autant mai de plaser l'obratge sus l'arquitectura de Miquèu Gonin, que metèt pasmens d'annadas per se faire publicar. E lo flame lexic dei blasons d'Alban Bertero qu'assosti sus mon site, coma son site personau eraldica-occitana.over-blog.com. E lei recèrcas menimosas sus lo mèu de Narbona e leis abelhas en generau de Joan Corrent, abelhaire per passion, tafuraire e analisaire seriós d'archius. Ò lei publicacions sus la navegacion antica de Felip Rigaud (*De la nave au pointu...*). Mai fan figuras d'excepcions... Per Internet, escàmbii ambe d'etnobotanistas. Occitans ? Que non ! Catalans, e que fan d'articles chanuts que m'auriá agradat de trobar sota la pluma d'Occitans. Onte s'organiza un collòqui sus l'etnobotanica onte siáu convidada en mai ? En Catalonha tornar mai (Llivia), amb un public nombrós e diversificat, e d'interveneires de auta qualitat. Encò nòstre, quau trabalha seriosament sus la flòra de son endrech (noms, usatges, simbolica, teorizacion dei noms, toponims, etc) ò tot autre subjècte culturau que **faudriá absolutament desbartassar amb un agach especific en ligason ambe nòstra lenga e non s'acontentar de l'analisi superficiala franco-francesa ?** Pron de veire lei tauliers deis editors : lo vuege ò quasi, levat en istòria onte i a benlèu un pauc mai d'estudis e encara gaire, rapòrt a l'immensitat dau subjècte... Mencioni donc tanben leis articles istorics passionants de Jòrdi Labouysse que manda graciosament en totei. Mai estudis a bodre sus la literatura, exclusivament. Ieu parli de tot lo demai, qu'una cultura se deu d'èstre totala, e lo demai se cèrca a la lanterna. Mai quant foguèri encloscada per d'Occitans que richonejavan bestiament sus lo *Museon arlatenc* de F. Mistral ! Poussós, passadista, patin cofin, que "dau passat faguem taula rasa ab-so-lu-da-ment"... Es confondre dramaticament la presentacion (eventualament mancada, vielhanchona, mai ara modernizada) e la valor deis objèctes e la necessitat de leis aver colleccionats e expausats, per permetre puei

¹³ Parli en lenga occitana, per fins de desembocar sus una politica museala, ò de creacions de jòcs per enfants, ò d'etiquetatges de camins naturalistas. En etnografia, fau mencionar de segur la revista *Folklores* creada per Renat Nelli, mai que calèt en 1940 e que la tòca se perseguís per lo GARAE de Carcassona, mai que produsís pas nimai de lexis tematics emplegables.

d'analisi de tota mena. E trufariás encara sus lei cançons dei trabalhadors que Mistral fa cantar a de meissoniers ò de manhanarèlas, au nom que «un trabalhador patís la mala mòrt, canta pas ! Es una vision passadista, reaccionària e folclorizada de Mistral» (sic!, barrar lo ban ideologic radica). La meteissa sindròme que la pagnolofobia. Quand totei lei trabalhadors agricòlas dau monde tot cantan... Quand, encò nòstre, tota la generacion dei 70 ans se rapèla encara que cantava en trabalhant. E qu'urosament, aquestei cançons foguèron/son encara collectadas. Meteissa ironia vulgara (òc, vulgara) sus lo rite dei carretas ramadas rodanencas... Quand d'en pertot, lei cortègis ambe d'esplechs agricòlas adornats de vegetaus son de traças encara vivas d'anticas ceremònias agràrias en l'onor de la tèrra noiriguiera. E qu'en principi, en esperant lo jorn benesit de la gelula unenca, son encara lei païsans que noirisson lo monde, que sache. Meteissa ironia vulgara sus lo rite dei tripetas de Barjòu (83)¹⁴. Se trufar neciament d'un fach culturau eiretat que pren sei racinas dins lo trefons de l'istòria, luòga de comprene, luòga de prene una altra via d'analisi d'un fach etnologic que la, passadista efectivament, de badar per badar. Lo felibritge dau sègle 19 a recampat e descrich lei fachs culturaus (urosament e òsca, si que non auriam pas de traças), mai a pas sachut teorizar : s'es arreatat a la superficia, e fins a la fixacion obsessionala dau costum e a la sola mesa en espectacle de danças popularas.

Carreta de la Sant Alòi (Gèma 13)

Gasada de Vidorle per lei buòus (Somèire 30)

En França, òm va teorizar lei practicas culturalas dei pòples exotics, mai pas lei nòstrei, au nom de «l'universalisme» vèrsus «lo localisme estequit regionalista reaccionari». O sabèm despuei longtemps e lo MUCÈM es lo darrier bastardon d'una lònga lònga tiera de musèus estaloirant sa cultura fòra-sòu (coma lei saladas), sens

¹⁴ Procession rituala dins aqueste vilatge de Var Aut, que sei participants sautan sus plaça en direccion de la glèisa, segon lo principi de picatge dau sòu, present dins totei lei civilizacions (sonadas a la Tèrra maire, rites de fegonditat, etc.). Fasiá plegar en dos de rire leis Occitans que me ne parlavan, paurei piòts. Luòga d'aver teorizat e explicat ai mai joines qu'elei la riquesa gestuala e simbolica. Dreïçavan lei joines a rire tanben coma de piòts... Polit dreïçatge a la pensada unenca, au mesprètz de sa pròpria cultura... Polida passacion de sabers...

espessor, sens densitat umana¹⁵. Mai pièger que tot, lo mesprètz practicat per leis intellectuauas francés a respècte dau folclòr e de sei grands folcloristas (Van Genep, Sebillot, Seignolles) foguèt practicat tot parierament per nòstreis occitanistas radicaus, qu'an per tant ren analisat, enauçat en glòria per un trabalh scientific, colleccionat e etiquetat coma se dèu (e ara se deuriá faire en imatges numerizats), ren «assegurat»¹⁶. Avèm perdut 60 annadas per lo mens, e d'un biais irratrapable dins mantun domeni. De musèus aguèsson ara l'onestetat de s'adreçar a d'occitans per etiquetar coma se deu "nom occitan/traduccion francesa, explicas" nòstre patrimòni (tèrras vernissadas, teissuts, aucèus, plantas, ròcas, paniers, etc.), **quant de personas serián capablas de respondre scientificament a sa demanda? Quasi deguna** qu'avèm ren de ren entamenat coma trabalhs descriptius. E per un simple trabalh de traduccion, avèm drech a un tèxte tenent 180 fautas (lo desplegant d'una mòstra dau Musèu de Latas, còsta Montpelhier) tradusit per lo cèrcle locau. Siam performants... De comparar ambe lo musèu de Còrte en Corsega...

Un site nos dona encara un imatge ben triste de nòstre retard dins aquestei domenis, aici de l'art (dissenhs, pinturas, esculturas) : lo site Jocondelab. Polit projècte que de donar lei comentaris de 300 000 òbras d'art dei musèus francés dins un quizenau de lengas que l'occitan. Malaürosament leis Occitans son encara e totjorn "lei mai fòrts" pertocant sa lenga. Lei tèxtes occitans dei títols de rubricas son clafits de fautas. Es anonciat que gràcia a Viquipèdia, lei correspondéncias se fan aisidament... Ambe quinei basas de donadas ? Còsta còsta vesèm escrich "coleccion" e "colleccion", "periode" e "periòde", "recèrca" e "recerca", de fautas d'accents e de gramatica a bodre e a ferrat (*museu, *periode, *través, *irreversible, "la frucha" en plaça de "lo fruch", e ne passi... donc encara sens la mendra verificacion dins un diccionari), e de panoccitanadas lexicalas a bombir (odiabla (Vauvèrt ?) per... audible !, emissor, etc., etc.). La definicion dei mots generics (fotografia, musica, escultura...) remanda donc a d'articles de la Viquipèdia occitana, ambe tot çò que pòdon téner de fautas. Parli pas dei comentaris d'òbras d'art absents essent qu'avèm pas trabalhat aqueste sector de la descripcion, donc qu'avèm pas de ressorsas lexicalas seriosas disponiblas... Non perqué es pas possible en occitan, evidentament, mai perqué avèm pas denhat s'i consacrar, donc iniciar de trabalhs per melhorar pauc a cha pauc lo lexic. Domenis decretats persona non grata... au nom que son pas pron politizats/politizables supausi ? Pas pron clivants ? Sens goro possible e sa cort e sei dictats ? Anatz

¹⁵ Son director m'a respondut lo 20 de febrer, siegue un mes aprèp ma letra. Lo temps de romiar sonhosament supausi... un tèxte d'a fons lenga de bòsc, digant sa satisfaccion totala de la prestacion dau Mucèm, e la justificacion de l'escafament dei tèrras occitanas "que son pas tota la Mediterranèa". Quau diguèt lo contrari ? Mai, "d'azard", i son totalament absentas.

¹⁶ Quauquei musèus etnologics an d'etiquetatges bilingues segur, mai ò mens ben escrichs, mai ò mens ben explicats. Mai lei musèus principaus dei grandas vilas tenon pas la mendra traça de la lenga, sus de subjèctes onte deuriam la trobar en tota legitimitat. Dona donc un imatge fòrça prejudiciabla de recantonament de la lenga tolerada dins de musèus segondaris mai fòrabandida dei musèus principaus.

escomenjar/esnipperejar quauqu'un que fa la descripcion scientifica d'una gargoleta d'Aubanha ò d'una sieta XVIII^{en} de Mostier ò deis Atlants de Pèire Puget ò d'una pintura de Pau Guigou ! Es impossible. Donc d'a fons ininteressant que subjèctes «passadistas maurrassians felibres» coma disiá l'autre ? Siam performants...

Òc, me pausi la question despuei longtemps : **es que leis Occitanistas s'interèsson massisament e vertadierament a sa cultura en globalitat** ? Essent que lenga e cultura son indissociablas, que tot pan culturau pòrta la lenga especifica per o dire, qu'un pòple non existís sens sa cultura. Tant que se metrem pas au trabalh domeni per domeni, objècte per objècte, per desgatjar de tipologias/lexics/estudis teorics, farem que s'enfangar totjorn que mai... dins la literatura (au sens de discors vuege). La tissa de la sola parladissa de forum que vira a la monomania, la profusion de linhas mascaradas per saupre onte comença lo dialècte x ò tot autre subjècte microscopic sens la mendra utilitat sociala per la lenga (la recèrca dins la calor rasseguranta dau membre ben barrat), a mostrat sei limits despuei longtemps mai contunha inexorablament. Laissarem ren ai generacions seguentas (que dau passat aurem fach taula rasa, ambe fiertat), en fòra de nòstrei garrolhas estèrlas que mascaran, elei, linhas e linhas. Aquí òc, pas besonh de cercar a la lanterna : leis Occitans i son reis e a jaba e lo còrpus noirit ! Un amic me faguèt remarcar que la pèrda de cultura es ailàs generala... Consòla pas per tant e siam pas forçats de seguir lo tropèu, subretot en calant pas, d'un autre latz, de trompetejar "nòstra civilizacion tant rica, tant..., tant...". En l'abséncia de gens capables dins nòstrei rengs e que vòlon ben susar, son lei Mucemistas de tot peu que prenon tota la plaça¹⁷, forçadament, inexorablament. E per longtemps encara se contunham de totjorn ren assumir, d'èstre totjorn tant irresponsables rapòrt au patrimòni totau. Mai lo dever de publicacions utilas per expandir l'occitan (fòra la soleta draia de la literatura) sembla escapar completament a la consciéncia collectiva¹⁸. Çò qu'empacha pas leis Occitans de plorar sus l'abséncia de la cultura nòstra au Mucèm e endacòm... A quau s'apren ? Pas solament au centralisme nivelaire e ai foncionarís formatats de la cultura refregida. S'apren tanben a l'abséncia de voluntarisme nòstre. Lei garrolhas au pinacle, la cultura a la cava... coma totjorn.

¹⁷ Cf. un autre exemple, dins mon darrier article sus lei crestats, ambe l'eradicacion de l'occitan dau catalòg dei faienças de Montpelhier, citant pasmens d'archius en occitan, escaisnommat « langage de Montpellier », e de noms francitans explicats coma solament «du latin...», que i aguèt pas de lenga entre lo latin e ara, es scientificament provat per lo director de recèrca au CNRS en question.

¹⁸ Parli pas manco dei secessionistas de tot peu tot dialècte, encara mens productius segur, qu'en comparason siam efectivament mai que performants.